

Program för folkhälsa och social hållbarhet

Beslutad av kommunfullmäktige 20 november 2023, § 153. Dnr

KS2023.0291

Dokumenttyp: Program

Dokumentet gäller för: Skövde kommun

Diarienummer: KS2023.0291

Giltighetstid: Till dess att nytt beslut fattas

Tidpunkt för aktualitetsprövning: I början av varje mandatperiod

Dokumentansvarig: Chef sektor medborgare och samhällsutveckling

» Program

Policy

Plan

Riktlinjer

Regler

Innehåll

Inledning	3
Vad är folkhälsa och social hållbarhet?	3
Vad grundar sig programmet på?	3
Politiska viljeinriktningar	4
Stärka jämställda och jämlika livsvillkor	4
Möjliggöra en god livskvalitet genom hela livet	5
Skapa goda och trygga uppväxtvillkor	5
Verka för ökad trygghet, delaktighet och inflytande	5
Ansvar och genomförande	6

Inledning

Vision Skövde 2040 syftar till att skapa ett gott liv i alla åldrar och en framtid där varje människa är viktig och välkommen. På samma sätt som tillsammans är ett centralt begrepp i visionen, är samverkan en viktig grund i folkhälsopolitiken. Program för folkhälsa och social hållbarhet lyfter fram viktiga områden för Skövde kommuns arbete framåt. Det anger den politiska inriktningen för en långsiktig hållbar utveckling, så att vi tillsammans skapar möjligheter för en ökad livskvalitet bland alla invånare med hänsyn till kommande generationer.

I samstämmighet med Policy för hållbar utveckling, Barn- och ungdomspolitiskt program syftar programmet till att stötta och vägleda det fortsatta arbetet med folkhälsa och social hållbarhet i kommunen. Programmet bidrar till att uppfylla Vision Skövde 2040 och programmet har tagits fram i samverkan med delregionala nämnden östra i Västra Götalandsregionen.

Vad är folkhälsa och social hållbarhet?

Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för invånarnas hälsotillstånd och är central för en hållbar samhällsutveckling. Hälsan bör vara både god och jämlikt fördelad i befolkningen och formas genom ett samspel av faktorer som individen själv bär på (exempelvis arv), individens livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Folkhälsoarbete syftar till att främja hälsan i befolkningen och förebygga ohälsa.

Social hållbarhet är en av tre dimensioner av hållbarhet. En hållbar utveckling behöver vara socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar. Att arbeta med social hållbarhet handlar om att arbeta för en god och jämlik hälsa genom att förbättra människors livsvillkor och livsmiljö. Skövde kommun har möjlighet att påverka dessa faktorer genom politiska beslut och vägval. Kommunfullmäktige i Skövde har fastslagit att ett socialt hållbart Skövde handlar bland annat om ett jämställt och jämlikt Skövde utan orättfärdiga skillnader, hög toleransnivå för olikheter och där människor är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Vad grundar sig programmet på?

Programmet tar avstamp från både nationella och regionala mål. Den nationella folkhälsopolitikens mål är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. På nationell nivå finns också Agenda 2030 för hållbar utveckling. På regional nivå vägleder Västra Götalandsregionens vision om det goda livet och regional utvecklingsstrategi. I Skaraborg är delregional utvecklingsstrategi ett stöd för programmets inriktning.

Som grund för programmet finns också ett strategiunderlag med en analys av befolkningens livsvillkor och hälsa. Underlaget har rubriken Folkhälsa – ett gemensamt ansvar för hållbar utveckling, Strategiunderlag för Vision Skövde 2040.

Politiska viljeinriktningar

Med en välmående befolkning ökar chanserna till en god ekonomisk tillväxt, minskad polarisering och ökad trygghet och tillit. Invånare som mår bra har också en lägre sjukfrånvaro, högre sysselsättningsgrad och mindre behov av vård och omsorg. Skövde kommun har ett gemensamt ansvar för att främja och verka för en god folkhälsa med jämlika förutsättningar. Det ansvaret bör vägleda vårt arbete både inom och mellan våra verksamheter.

De fyra viljeinriktningarna i programmet är kommunövergripande. I vissa fall krävs både intern och extern samverkan för att nå effekt och ansvaret kan vila på en eller flera parter.

Stärka jämställda och jämlika livsvillkor

Hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet. En god hälsa och välbefinnande är en förutsättning för att klara skola, arbete, leva självständigt och bidra till samhällets utveckling. Ett samhälle med jämställda och jämlika livsvillkor bidrar till ett socialt hållbart samhälle. Minskade hälsoskillnader gynnar samtidigt samhället i stort.

Idag visar undersökningar att det finns orättfärdiga skillnader i hälsa mellan olika grupper. Det gäller exempelvis mellan kvinnor och män, personer med funktionsnedsättning, HBTQI-personer och mellan invånare med olika socioekonomiska förutsättningar och utbildningsbakgrund. För att minska de påverkbara hälsoklyftorna är det av yttersta vikt att aktiviteter, insatser och verksamheter planeras utifrån en medvetenhet om människors olika behov och förutsättningar. Orsaker till ojämlikheter i hälsa kan bero på diskrimineringsgrunder; ålder, kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning och sexuell läggning.

I Skövde kommun:

- strävas efter att minska de påverkbara hälsoklyftorna.
- stärks kunskapen om hur normer begränsar olika gruppers möjligheter att ta del av samhället på lika villkor.
- strävas efter inkluderande miljöer som är tillgängliga och universellt utformade.

Möjliggöra en god livskvalitet genom hela livet

Att känna delaktighet och gemenskap är grundläggande för folkhälsan, likaså att kunna påverka sitt liv och känna sammanhang i tillvaron. Många av förutsättningarna för god hälsa påverkas av individens livsvillkor såsom inkomst, utbildning och yrke, men också av egna val och levnadsvanor. Kunskapen om bakgrundsfaktorer skiljer sig dock åt. Psykisk ohälsa som idag beskrivs som en av vår tids största utmaningar är inte lika väl utforskad som den fysiska hälsan. Tillgång till rekreation i naturen, möjlighet att delta i kultur- och fritidsaktiviteter bidrar till att invånare har bättre förutsättningar för en god livskvalitet.

Boende- och närmiljö är en viktig faktor i ett socialt hållbart samhälle. Utgångspunkten för hur social hållbarhet kopplar an till stadsutveckling handlar om den fysiska miljöns utformning. Det vill säga hur miljön vi bor och lever i möjliggör att människor möts, kan förflytta sig mellan skola/arbete och fritid exempelvis på ett hållbart sätt. Att miljön upplevs som trygg och säker.

I Skövde kommun:

- erbjuds mötesplatser som berikar och stärker den sociala gemenskapen för att motverka den ofrivilliga ensamheten.
- finns goda förutsättningar för en god fysisk och psykisk hälsa oavsett ålder.
- skapas förutsättningar för en hållbar, aktiv och meningsfull fritid för barn, unga och vuxna.

Skapa goda och trygga uppväxtvillkor

Goda uppväxtvillkor bland barn stimulerar till tidig inläring och en utveckling som inverkar positivt på hälsan under hela livet. Därav har barns tidiga uppväxtår betydelse för både den fysiska och psykiska hälsan. Idag vet vi att barn och ungdomar har olika förutsättningar under sin uppväxt. Viktiga faktorer för utveckling och ett gott liv är trygga och hälsofrämjande livsmiljöer, meningsfull fritid och att de känner inflytande över sina liv. Utöver detta har föräldrar och vårdnadshavare en avgörande roll i barnets uppväxt och är dess främsta resurs.

Det finns också ett starkt samband mellan utbildning och hälsa. Därför är det viktigt att ge barn och ungdomar möjlighet att utveckla sina kunskaper och färdigheter genom lärande och utbildning så att fler fullföljer sina studier. På så vis skapas förutsättningar för ett livslångt lärande och där det formella och informella lärandet kan berika varandra.

I Skövde kommun:

- erbjuds stöd till vårdnadshavare för att främja barn och ungas uppväxtvillkor.
- stärks förutsättningarna för att ge alla barn och ungdomar likvärdiga möjligheter att fullfölja sina studier.
- möts barn och ungdomar av tidiga och förebyggande insatser för att motverka liberala attityder till och minska användningen av alkohol, narkotika samt tobak.
- arbetas det för ett minskat spel- och datorspelsberoende.

Verka för ökad trygghet, delaktighet och inflytande

Människors boende- och livsmiljöer är viktiga i arbetet för god och jämlik hälsa. Utformningen av den fysiska miljön kan bidra till att den sociala sammanhållningen ökar och att människors hälsa stärks. Den som känner sig trygg i sitt hem och närområde känner också större vilja och lust att vara delaktig i samhället. Motsvarande effekt syns också när invånare, oavsett bakgrund och andra förutsättningar, får möjlighet att påverka och ta del av samhällsutvecklingen.

Delaktighet är ett uttryck för demokrati och är en av de viktigaste hörnstenarna i ett hållbart samhälle. Att öka delaktigheten handlar om att ge utrymme för alla röster – att hitta fungerade former för dialog, medskapande och återkoppling. För ett socialt hållbart samhälle är också trygghetsfrämjande och brottförebyggande arbete en viktig grundsten och en stark tillväxtfaktor. Idag är våld i nära relationer ett samhälls- och folkhälsoproblem som allvarligt påverkar livsvillkoren för individerna som drabbas.

Ett starkt civilsamhälle utgår en av grunderna för tillit och förtroende i samhället. Hos civilsamhällets organisationer bedrivs verksamheter som är centrala för social hållbar samhällsutveckling och för att minska hälsoskillnader i befolkningen. De fungerar som en länk mellan invånare och beslutsfattare men även som ett stöd i kommunernas alla områden.

I Skövde kommun:

- skapas möjlighet för alla medborgare att vara en naturlig del i kommunens utveckling för att på så vis öka delaktigheten i samhället
- stärks arbetet för ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället
- arbetas det för att motverka alla former av våld, våld i nära relationer inklusive hedersrelaterat våld och förtryck.

Ansvar och genomförande

Kommunstyrelsen ansvarar för att sprida kunskap om programmet och har ett särskilt uppföljningsansvar för rapportering när det gäller kommunens samlade arbete med folkhälsa och social hållbarhet. Rapporteringen ska ske varje år i kommunens årsredovisning samt en gång per mandatperiod i form av ett strategiunderlag. I strategiunderlaget finns analys över utvecklingen av befolkningens hälsa och livsvillkor samt rekommendationer inför nästa mandatperiods utvecklingsarbete.

Respektive nämnd följer upp och ansvarar för sin del av arbetet med programmet enligt ordinarie uppföljningssystem.